

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ח' באב תשע"ז | דף היומי בבלי: סנהדרין ט"ו.

דף היומי בהלכה: מסימן רמ"ז סעיף ב' עד אמצע סעיף ג' "ואם השאילה".

מוסר: פרק ג' עד 'והנה אנו רואים'. | קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ובעבור שהלשון קלה' עד שער השקר 'ויש בענין השקר'.

ענייני דיומא

כל דיני התפריט של ה'סעודה המפסקת'

וכן מאכל צלוי, ויש אומרים אף כבוש ומעושן, ויש אומרים אף אפוי. מוצרי חלב העוברים פיסטור, אף הם נחשבים כתבשיל, אולם מאכל שעירו עליו מים רותחים מ'כלי ראשון' או שהתבשל בתוך 'כלי שני', אינו נחשב כתבשיל. כ'שני תבשילים' - נחשבים אף שני תבשילים ממין אחד, כאשר האחד קשה והאחר רך, כגון ביצה קשה וחביתה; וכן תבשיל המורכב משני מינים שעל פי רוב נאכלים בנפרד. אולם, מאכל שנאכל רק במילוי, כחביתות (בלינצ'ס), אף שהמילוי נאכל גם ובעיקר בפני עצמו, נחשב כתבשיל אחד עם המילוי. [סימן תקנב, סעיף א-ג, ס"ק א, ו, ח ו י ו ביה"ל ד"ה וכן; ביאורים ומוספים דרשו, 1, 3, 5, 6, 7, 10, 14]

עיקר איסור אכילת בשר ושתיית יין לפני תשעה באב, הוא ב'סעודה המפסקת' שבערב תשעה באב, שאז אסור לאכול בשר ולשתות יין מן הדין, ולא רק משום מנהג, וזאת כדי להרבות באבילות ובצער על חורבן בית המקדש, ויש שכתב שהסעודה המפסקת היא כשעת אנינות - הקודמת לאבילות שבתשעה באב - שבה אסור האונן בבשר וביין. באיסור זה נכלל גם קְשֶׁר עופות ודגים, ויש המתירים אכילת דגים, ודגים שאינם חשובים, כסרדיניים וכדומה, מותרים לכל הדעות; ויש שכתב שגם מיני מאפה הנאכלים לתענוג אסורים. ותחליפי בשר המיוצרים מסויה, יש שכתב שהם מותרים, ויש שצידד לאוסרם. בנוסף, אסור לאכול שני תבשילים בסעודה זו, משום שאכילה כזו היא דרך חשיבות, כבוד ועונג. כתבשיל לענין זה נחשב אף מאכל שניתן לאוכלו חי,

הדף היומי בהלכה

האם מותר להשתמש בשבת בבעלי חיים מאולפים?

בו מצנת שביתת בהמתו. ונשים אף הן חייבות במצוה זו, ככל איסורי שבת. ובעלי חיים המאולפים לעשיית פעולות שונות, אסור להשתמש בהם בשבת לעשיית מלאכות אלו. ויש שכתב שאמירה לבעל חי בשבת לעשות מלאכה, אסורה כמו 'אמירה לגוי'. ובעל חי העושה מלאכה מעצמו ומרצונו, ולא על ידי פעולה מצד האדם, אין חובה למונעו מכך. ויש שהורה שאדם הנמצא במקום שכבר נכנסה שבת, ובעל חי שבבעלותו נמצא במקום שטרם נכנסה השבת, או להיפך - אין עליו מצנת שביתת בהמתו. [שו"ע רמ"ו, ג, משנ"ב יב, וביה"ל ד"ה שביתת; ביאורים ומוספים דרשו, 8]

כתוב בתורה במצנת השבת: "וביום השביעי תִּשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ". ודרשו חכמינו ז"ל שאדם מצווה שכל בעלי החיים שבבעלותו - חיות, בהמות, עופות ודגים - ישבתו בשבת ממלאכה; ומצוה זו מכונה 'שביתת בהמתו'. ומטעמי המצוה: משום שלבעלי החיים יש הרגשת צער בעשיית מלאכה, ורצון התורה הוא שבשבת קודש ינוחו ויתענגו כל בעלי נפש חיה בעלי ההרגשה, כדי להורות על האמונה שבמנוחת השבת - שהשי"ת ברא את כל העולם בששה ימים ונח ביום השביעי. ומכל מקום, אסור להניח על גבי בעל חי אף חפץ קטן שאינו חש בו כלל, כיון שבסופו של דבר האדם משתמש בבעל חי, ופעולה זו אסרה תורה. ויש מהפוסקים שמסופק בנוגע לזמן 'תוספת שבת' - האם יש

איזו השאלה מותרת רק כשהשואל נותן משכון?

ברשותו באורח חוקי, בשכירות או בהשאלה, ובשכירות, אומר בלבו שיוסיף לישראל מעט על דמי השכירות עבור השימוש בשבת, או בהשאלה – שייטיב לישראל בטובה כלשהי עבור השימוש בשבת. ואם נתן הגוי משכון לישראל למקרה שיעבוד בשבת, מותר להשאיל לו את החפץ אף לשבת, שהרי הגוי חושש להפסיד את המשכון. וכשמוסר את בעלי החיים לשמירה בידי גוי, ורואה שמשתמש בהן בשבת, צריך למחות בידו. ואם אינו רואה, אלא רק נודע לו שעושה כן – נחלקו הפוסקים אם צריך למחות בידו. [שו"ע רמ"ג, ומשנ"ב יא-יג; ביאורים ומוספים דרשו, 7 ו-12]

בהתאם לאמור, שישראל מצווה על שביתת כל בעלי החיים שבבעלותו, אסור להשכיר או להשאיל בעלי חיים לגוי למשך תקופה הכוללת את יום השבת, מחשש שיעשה מלאכה באמצעותם בשבת, והשכירות או ההשאלה אינן מוציאות את החפץ מבעלות ישראל. ורשאי להשכיר ולהשאיל בעלי חיים לגוי למשך מספר ימים, כאשר הוא מתנה מראש שהשכירות וההשאלה מסתיימות לפני יום השבת; ובאופן זה, סביר שהגוי אכן ישיב את בעלי החיים לרשותו לפני השבת. אולם, אסור להשכירם לגוי לתקופה הכוללת את יום השבת בכפוף לתנאי שהגוי ישיבתם ממלאכה ביום השבת, כיון שהגוי אינו נאמן על כך שיקיים את התנאי; וגם אינו חושש להפר את התנאי, כיון שהחפץ נמצא

באיזה מקום מותר להשאיל חפץ לגוי בעצם יום השבת?

– מותר להשאיל לו חפץ שאין עושים בעזרתו מלאכה, כגון בגד; (ויש שהקל בכך רק בשעת הצורך). אולם, למכור או להשכיר בערב שבת, כאשר הוצאת החפץ מרשות ישראל נעשית בשבת עצמה, אסור אף באופן שאין הדבר כרוך במלאכת הוצאה, מפני מראית העין, שיחשדוהו שמכר או השכיר לגוי בשבת; ובמקום 'צורך גדול' ניתן להקל אף במכירה. וכן חפץ שעושים בעזרתו מלאכה, אסור אף להשאילו – אם הוצאת החפץ מרשות ישראל נעשית בשבת, כדי שלא יחשדו שהישראל ציהו לעשות מלאכה בשבת. [שו"ע רמ"ג, ב, משנ"ב ו-ט, ושעה"צ ז; ביאורים ומוספים דרשו, 5-6]

אסור למכור, להשכיר, לתת במתנה או להשאיל, לגוי שום חפץ – ואף כזה שאין עושים בו כל מלאכה, כגון בגד – בשבת, וכן בערב שבת בשעה שכבר אין שהות להוציאו מפתח ביתו של המשאיל לפני השקיעה, מפני שהרואים יחשדו שהישראל ציהו על הגוי להוציאו לרשות הרבים, ועבר על איסור 'אמירה לגוי' בשבת לעשות מלאכת 'הוצאה'. ואף במקום שאין רשות הרבים דאורייתא – אסור, שהרי טעם האיסור הוא מפני 'מראית העין', שיחשדוהו שעבר על איסור אמירה לגוי, ואיסור אמירה לגוי הוא אפילו במלאכה דרבנן; אולם, לצורך מצוה ניתן להקל, אלא שיש להקפיד שלא למסור את החפץ ליד הגוי. ואם האזור שבו מתגוררים הישראל והגוי מוקף במחיצות באופן שמותר לטלטל בתוכו

מה למד החפץ חיים מפנקס חשבונותיו של הברון רוטשילד?

הקדושה, שורש מציאות כל הבריאה, ושעשועיו של הקב"ה יום יום. ואם כן, לפי ערך מעלת הפנקס, והרושם, בודאי גדולה מעלת במצוות הכתובות בו עד מאד, כמשל הסכומים העצומים הרשומים בפנקסם של העשירים המופלגים. ועל כך אמר שלמה המלך עליו השלום: "חכם לב יקח מצות", כלומר, מי שהוא חכם לב, משיג כח קדושת התורה, ויודע גודל כח המצוות, יהיו המצוות חביבות בעיניו מאד, וירדוף אחריהם להשיגן. [שם עולם, חלק ב פרק ג]

אדם עני ורש, רושם בחשבונותיו כל שקל שמוציא או מכניס. אדם מן השורה, רושם בחשבונותיו רק סכומים משמעותיים יותר, אך אינו רושם כל פרוטה ופרוטה. אדם אמיד, רושם בחשבונותיו סכומים גדולים בלבד, ואילו עשיר מופלג, כברון רוטשילד בזמנו, רושם בחשבונותיו רק סכומים גדולים במיוחד. ומדברים אלו נוכל להקיש על מעלתן של המצוות, שהן נרשמות בפנקסו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר לו הארץ ומלוואה, תבל ויושבי בה. ומהו הפנקס? התורה

"אין להם שום זכות", הזדעק הרבי, "לרשעים הללו יש רק חובות"

שיחה עם מקורביו ומשמשייו של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל, על הנהגתו בשלושת השבועות ובתשעה באב.

יעקב א. לוסטיגמן

לשמע צירף המילים "זכות" ו"חיזבאללה" במשפט אחד, ומיהר להשיב בחדות: "אין להם שום זכות, לרשעים הללו רק חובות יש להם". עוד מספר הרב זלמנוביץ: "הנסיעה במוצאי הצום היתה קשה עליו מאוד, והיו אולי פעמיים שבהם הוא נכנע ללחץ של בני ביתו והחליט לנסוע לירושלים קצת יותר מוקדם, בעיצומו של הצום, כדי לשבור את הצום בירושלים ולנוח מעט לפני שהוא יוצא לכותל המערבי. אבל פעם אחת עצר אותם שוטר בדרך, ופעם אחרת אירע תקר בגלגל והרבי הסיק מכך שלא היה זה נכון לשנות ממנהגו ומאז שוב לא הסכים בשום אופן לצאת לדרך במהלך תשעה באב". "בתשעה באב היה לא היה מדבר מילה", מספר לנו אחד מבאי ביתו שזכה לשמש אותו בעיר הקודש צפת בשנים קדמוניות. "היה זה כשהוא עוד היה מתפלל בבית המדרש של מחותנו כ"ק אדמו"ר מנדבורנא באניא זצוק"ל, והייתי מלווה את הרבי בהליכתו הרגלית מבית המדרש לביתו. הדרך ארכה כעשר דקות או רבע שעה, ובדרך כלל הוא היה מנצל את הזמן הזה בין היתר כדי לשאול אותי שאלות שונות, בעניינים שצריך לסדר ואנשים שפנו אליו עם שאלות וכדו'. אבל בתשעה באב היתה שוררת שתיקה מעיקה כל הדרך. אף מילה הוא לא הוציא מפיו. בבוקר היה הולך לשם לתפילת שחרית ונשאר עד מוצאי הצום, ישוב בפניתו בבית המדרש עסוק באמירת קינות, מגילת איכה ובלמוד הגמרות והמדרשים העוסקים בחורבן בית המקדש. בכלל לכלל אורך התקופה היה ראשו כפוף יותר מהרגיל, הבעת פניו היתה שונה ורצינית מאוד, ראו עליו את האבל. פניו היו נראות אחרת בתקופה הזאת".

המשמש בקודש של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל, הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ, שזכה לשמשו בנאמנות ובמסירות כמעט לאורך כל שנות הנהגה שלו כרבי לעדת החסידים, מספר: "הרבי השתדל מאוד להיות בתקופה הזאת בצפת ולא בבני ברק. במיוחד בתשעה באב. וזאת על אף שמנהג אבותיו היה לעלות במוצאי תשעה באב לירושלים, ולעשות קידוש לבנה בכותל המערבי. הרבי היה נשאר בצפת, ובמוצאי תשעה באב, אחרי הצום המתיש והמייגע, הוא היה נוסע לירושלים כדי להמשיך את מסורת אבותיו. כמה שניסו לדבר על לבו שיבוא עוד לפני תשעה באב לביתו בבני ברק כדי שלא יצטרך להטריח את עצמו בנסיעה ארוכה כל כך במוצאי הצום, הוא לא הסכים לשמוע על כך".

הנהגה זו, יש לציין במאמר המוסגר, היתה נהוגה גם על ידי אביו כ"ק מרן אדמו"ר רבי משה מרדכי - ה'ברכת משה' זצוק"ל, שאומנם היה נשאר בתשעה באב בביתו, אך היה הולך לאמירת הקינות לבתי מדרש אחרים, לפעמים לבתי מדרש ספרדיים שבהם לא הכירו אותו כל כך, כדי להתרחק מהנהגת העדה ומכל צל צילה של שררה ביום זה.

"שנה אחת" מוסיף הרב זלמנוביץ, "כשבצפון הארץ השתוללה מלחמת לבנון השנייה, והרבי הרי התגורר בבניין רב קומות עם משפחות שלא היו שומרות מצוות, לא יכול היה לשהות שם במקלט, הוא הגיע לבני ברק בלית ברירה, והיתה זו הפעם היחידה בה שהה בבני ברק בתשעה באב בכל שנות הנהגתו את העדה. אחד החסידים ניגש אל הרבי ואמר בדרך צחות ש"בזכות נסראללה וחיזבאללה, זכינו שהרבי יהיה אתנו גם בתשעה באב", אך הרבי זצוק"ל נזעק